

AL. KALVODA
ZE SLOVÁCKA.

J. S. MACHAR.

VÁNOČNÍ MELODIE.

V Betlémě zrodil se na slámě
pán Ježíš z rodu ctného
a idylličtí pastýři
tam měli radost z něho.

Pak vyrost tak a všelijak
a bez professe, pasu
po krajích chodil sem a tam
a v očích plno jasu.

Miloval děti a chudáky
a horoucími slovy
do pustých duší zahřimal
a kázal zákon nový:

— na chudých že prý stojí svět,
jim po smrti nebe že patří,
že Excellenc-pán s žebrákem
jsou prý si vlastně jen bratři;

ba chudasa, že jednou posadí
si pánbů podle sebe,
co velbloud prý projde jehlou spíš,
než takový rentier v nebe;

a v nebi, tam prý bude hoj!
vždy kamna zatopená,
havannah pravá, peněz dost
a vína nepokřtěná;

to nebe že cíl náš a dědictví
svět že jsou vězení mříže —
pak mocní světa tohoto
na dřevo vbili jej kříže.

A potom pán Ježíš z hrobu vstal
a v srdci lekci nesa,
té zemi tuze rád s bohem dal
a vstoupil na nebesa.

Ježíši pane, tvou památku
slavíme teď během roku,
ku tvému žití vzhlížíme
v každíčkém tom svojím kroku.

Zrodiž se v Betlémě v prosinci
k radostem drobounkých dětí,
— neb idylly vymřely a pastýřů
už nikde neviděti —

pak tuze čerstva vyrosteš
a kážeš nám zákon svůj nový,
bychom se znovu vždy těšili
luznými tvými slovy:

že si nás, chudáky, posadí
pánbů hned vedle sebe,
co slon projde uchem jehly spíš
než taková Excellenc v nebe;

a v nebi, tam že bude hoj!
vždy kamna zatopená,
věřitel žádny, cigar dost
a vína nepokřtěná;

tady že lump jen má blahobyť,
jen taškář že plné má spíže —
pak za to tvoje učení
na dřevo vbijou tě kříže.

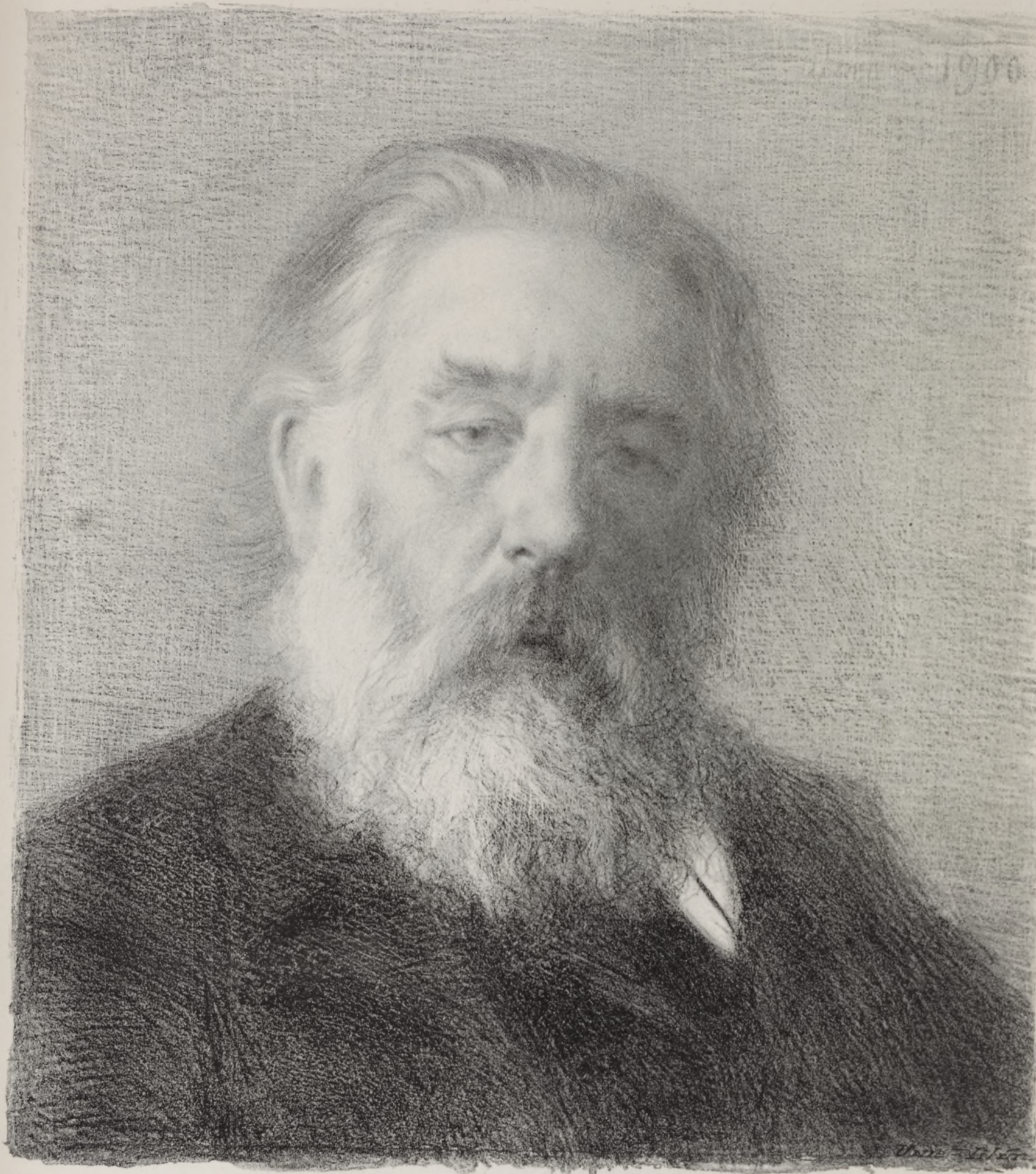
Ty ale moudře vstaneš zas,
když zem v jarní zeleni plesá
nedbáš, že růže chce zrovna kvést
a vstoupíš na nebesa.

A to je facit: Svět jde dál,
jak před tebou a za tvých časů;
zle bylo tenkrát a bude hůř
zní skřehot prorockých hlasů.

Nebe nám bledne, víra je pryč —
hled, líp by bylo snad přeci
kdybys nám několik procent dal zde
místo těch posmrtných věcí!

Vždyť už jen dětská těší se směs
na příští vánoce zticha,
a už jen páterům fialovým
rostou z těch sloves tvých břicha!

MAX ŠVABINSKÝ.
PODOBIZNA SVA-
TOPLUKA ČECHA.
REPRODUKCE PŮVODNÍ
LITOGRAFIE.

Z UMĚLECKÝCH KRITIK J. K. HUYSMANSE. III. VLASTENECTVÍ V UMĚNÍ.

Vlastenectví je dle mého mínění v umění vlastností negativní. Vím ovšem dobře, že dav dupe radostí a stírá pot nadšení s čela, když slyší v některém koncertu řvát »Odvetu« nebo »Francie má lásko«, vím dobře, že se plno lidí rozplývá nad romancemi p. Déroulèda, ale to jsou všechno bodří zvlouni, kteří se nechají lapit a zavést na všechny ty vlastenecké lávky a říkají pak o poetech — inženýrech, kteří je postavili: »Ach jaká to krásná duše.« Vlastenectví, jak já tomu rozumím, vlastenecké je postavití pořádnou práci.

Delacroix a Millet prokázali Francii svými obdivuhodnými obrazy větší služby než všichni generálové a státníci dohromady. Oni ji proslavili a zvelebili, kdežto Vernet, Pils, Yvon a ostatní vojenští malíři, kteří opěvovali její vítězství, ji snížili a zhanobili svými mazanicemi. To je moje otevřené mínění. — Baudelaire napsal ve svých »Curiosités esthétiques« mluvě o malířství bitev tuto větu: »Nenávidím toto malířství právě tak jako nenávidím vojsko, ozbrojenou moc a všechno, co zatahuje hlučné zbraně do klidných míst«. Já nepůjdu tak daleko — se stanoviska uměleckého. — Vojsko existuje a má následkem toho právo býti reprodukováno stejně jako ostatní třídy společnosti; ale už bych jednou prosil, aby nám je přestali představovatí buď melodramaticky nebo plačtivě, chtěl bych, aby malovali vojsko zcela jednoduše tak jak je. P. Guillaume Régamey se o to aspoň pokusil a také se mu to několikrát podařilo.

Bitvy vystavené letos v Saloně jsou všechny bez výjimky hloupé a ubohé. Vezměte p. Detailla, miláčka obecnstva, který nám ukazuje epizodu z bitvy u Champigny; všichni ti dobráčkové hodně ulízaní a hezky čistí jsou zachyceni v posicích, které autor nemohl vidět v tom okamžení; je to řada panáků rozestavěných člověkem, který má v těch věcech cvik. Vsadím co chcete, že p. Detaille vzal ze svého alba dvě nebo tři posice, které naškicoval v táboře nebo při parádě, a zaranžoval z toho bitvu pro potěšení amateurům. Ten obraz nepáchne prachem, ten páchne gummou a hlavně čerstvě žehlenou látkou, kterou byli ti panáci přestrojeni za vojáky!

Dílo p. Detailla má jistě málo morku v sobě, ale nemá ho také míň než obrazy pp. Médarda, Castellaniho, Couturiera, a vyrovná se jistě práci p. Berne-Bellecoura, který se vytrvale drží cesty prostřednosti. Jen jeden z těch obrazů je božský, a to p. Reverchona: sapér ukazující

na nebe francireurovi, který umírá na kolenu. Tento obraz je ten nejjistější prostředek proti spleenu, který znám, doporučuji ho lidem, kteří se těžko smějou; tentokráte u nich vypukne strašlivý záchvat veselosti. Odporuji zároveň těm, kdož nemají času navštívit Salon, velmi odvážný a velmi roztomilý pokus jednoho klempíře na levém břehu řeky: bitvu olověných vojáků na terénu z drtin u řeky nápodobené kouskem zrcadlového skla. Předně je to roztomilé a pak má to vážné přednosti, co se týče seskupení; olověná pevnost opatřená děly, z jichž ústí vychází dým udělaný z vaty, je velmi pozoruhodná a velmi pravdivá. Kdyby to bylo vystaveno v Salonu, zabilo by to jistě velké plachty p. Castellaniho a soudruhů. —

O CHÁPÁNÍ ŽENSKÉHO AKTU. Malíři mne budou vždycky uvádět v úžas. Způsob, jakým chápou nahotu v plein-airu, mne ohromuje. Postaví nebo položí ženskou pod stromy na slunce, a obarví jí kůži jako kdyby ležela v uzavřeném pokoji na bílém prostěradle anebo stála před tapetou nebo polepenou zdí. Nu a co hra paprsků, které prokmitají větvemi? — Ale jen uvažujte, v těch situacích tak jak jsou většinou jejich nahoty, měly by mít po těle srdce a podkovy vržené stínem listí; a okolní vzduch, a reflex všeho co je obklopuje a odraz půdy, co pak to vše neexistuje?

Vím dobře, že lze málo kdy vidět nahé ženy mezi stromovím. Je to poučné divadlo, které policejní pravidla bohužel zakazují, ale konečně může se vyskytnout. Jest-li se nikdy nenahodilo mnoha malířům — a já to chápu — proč se tedy odvažují je malovat?

Zdá se mi to stejně nestvůrné, jako kdyby malíř ani nohou nevykročil z atelieru a komponoval jak takž na zdař Bůh svoji krajinu uvnitř.

Půjdu ještě dále. — Nahota tak, jak ji malíři chápou, neexistuje. Lidé jsou nazí jen v některých momentech, za určitých podmínek, v určitých zaměstnáních! nahota je stav provisorní, to je všechno.

Abych vzal za příklad někoho ze starých mistrů: oč že mi nedovedete citovat ani jednu nahou ženu od Rembrandta, která by se nebyla právě svlékla a která si zas nevezme šaty, až důvod, pro který se svlékla, odpadne? Je pravda, že chcete-li malovat pouze tvory chimerické, jako kentaury, pak bakchantky a nereidky, nemusíte pozorovat nic na světě. Pak ale můžete, a dokonce byste měli dáti do pozadí krajinu z malovaného papíru a potůček z předěného skla. Jaký má smysl realný rám pro smyšlené sužety? Buďme aspoň logičtí; Boucher byl logický se svými divadelními krajinami a se svými fešnými herečkami převle-

čenými za Venuše a Diany. Anebo připustíte-li, že nahota existuje jako stav stálý, pak mi namalujte ve skutečné krajině nymfy takové, jaké by musily býti, venkovská děvčata opálená a osmahlá sluncem i nepohodou. Kdo se prochází bez závoje po lesích a po mýtinách, nemá pleť bledou a slabě narůžovělou, nemá tělo uhněteno z lilií a růží.

Připustíme-li však, že pro malíře mythologické příroda a pravda neexistují a přistoupíme-li na minutku na jejich theorie, podívejme se, jakým způsobem se ti pánové vytáhnou ze své úlohy. Musím bohužel začít dílem p. Bouguereau! Už p. Gérôme obnovil ledovou slonovinu Wilhelma Miérise, p. Bouguereau udělal něco horšího. Společně s p. Cabanelem vynašel plynové malování, nafouknutá těla. To už není ani porcelán, to je mdlá ulízanina, je to — nevím ani co, jakoby měkké slizké maso. Narození Venuše roztahující se v první řadě v jednom z hlavních sálů, je ubohost, která se nedá ani vyslovit. Komponovati to mohl kdokoli z ulice. Uprostřed stojí nahá žena na mušli, kolem dokola se zmítají jiné ženy ve známých pozicích. Hlavy jsou banální, jsou to ty známé voskové panny z výkladních skříní vlásenkářských; ale ještě smutnější jsou poprsí a nohy. Vezměte tu Venuši od hlavy až k patě, je to špatně nafouknutý obal plátěný. Ani svaly, ani nervy, ani krev. Kolena dělají faldy, scházejí jim klouby; celá ta nešťastnice se drží pouze zázrakem rovnováhy na nohou. Kdybyste ji píchli špendlíkem do prsou, sletí to všechno. Barva je ubohá, a ubohá je také kresba. Je to malováno jako barvotisky na bonboniérách; ruka šla sama a mechanicky kreslila vlnění těla. Člověk by řval vzteky, když si pomyslí, že tento malíř, opravdový mistr v hierarchii prostřednosti, je zároveň hlavou školy, a že tato škola, nedáme-li si dobrý pozor, zvrhne se v nejúplnější negaci všeho umění!

Ale dosti toho; tyto mizerné plachty nezaslouží ani, abychom se s nimi zabývali; pojďme si občerstvit zrak trochu čerstvým masem.

P. Roll nám ho nabízí s dostatek. Cítím sympathie pro tohoto malíře. Hledá posud svou cestu, ale až ji nalezne, doufám, že budeme míti o jednoho dobrého malíře více. P. Roll vystavil tuším r. 1877. scénu z povodně, která mu vynesla medailli. Bylo to dílo inspirované Géricaultem. Od té doby zdá se, že Jordanes nedal umělci spáti. Jeho skupina žen tančících okolo Silena sedícího na oslici upomíná jako pohyb na skvostné sousoší od Car-

V. STRETTI.
K VEČERU.
REPRODUKCE PŮ-
VODNÍHO LEPTU.

peaux: Tanec. Má to však méně rovnováhy a drkotá to. Barva není vždy šťastná. Není to štavnatě tekoucí červenavá pasta Jordaensovská, je to usazenina z vinných kvasnic.

Ale přese všechno má tento obraz vážné přednosti. Zde nenajdete ty hnusné hladkosti a smetánky, o kterých jsem mluvil. To je zmoženo velkými tahy štětce. Je v tom překypení a vznět; nuže tím lépe! Konečně jeden mladý člověk, který sebou trochu hází a křičí! Mnoho štěstí p. Rollovi!

Zbývá mi už jen zmíniti se o Dianě p. Lefebvra a moje kritika nahoty bude úplná. Nač také citovati věci docela nicotné, rozvodněné od žáků slabé obrazy učitelů, prostřední Seleny, hamadryady nebo bohyně vyráběné na verše básníků-libretistů. Byla by to ztráta času. Zbavme se také co nejrychleji velkého plátna páně Lefebvrova. Jeho Diana a lovkyně by čestně obstály na paraventu, kdyby bylo možno přiměřeně zmenšiti nadlidské rozměry těchto oblud. Jako prázdné duté malování nestojí to níže než Bouguereau. Místo voskových panen jsou to ty hlavy z kartonu, na kterých staré nifařky zkoušívají čepce. Co je lepšího, co horšího? — Věru nevím. — Mezi nimi není moje srdce na vahách, hodí se obé do jednoho koše.

(Z »VÝSTAVY NEODVISLÝCH r. 1881«.) P. Gauguin vystavoval loni poprvé; byla to řada krajin, rozvodnění tehdy ještě nejistých prací Pissarových; letos předstupuje p. Gauguin s obrazem náležejícím pouze jemu, s obrazem odhalujícím nepopíratelný temperament moderního malíře. Zove se Studie nahoty; je to v popředí žena z profilu sedící na pohovce, která spravuje svou košili; za ní utíká podlaha pokrytá nafialovělým kobercem až do pozadí, kde ji zakončuje spodek alžírské záslony až u hořejšího rámu. Nebojím se prohlásiti, že mezi současnými malíři, pokud pracovali v nahotě, žádný neuhodil na tak pravdivou a

Z. BRAUNEROVA.
 — PONT NEUF
 V PAŘÍŽI. —

JÓŽA UPRKA.
ROZSÉVAČ. =
REPRODUKCE
DLE PŮVOD-
NÍHO LEPTU.

BOH. KAFKA.
 ——— LÁSKA.
 SKIZZA. ———

silnou notu; a nevyjímám z těch malířů Courbeta, jehož Žena s papouškem je právě tak málo pravdivá co do uspořádání i co do masa, jako Ležící žena od Lefebvra nebo Cabanelova Venuše ze smetanového crému. Courbet je tvrdě malován špachtlí z doby Ludvíka Filipa, kdežto masa modernějších se chvějou jako mísy načaté huspeniny; a to je celkem jediný rozdíl mezi nimi.

Kdyby byl Courbet neumístil u postele moderní krinolinu, mohla by se jeho žena přezvat docela dobře nymfou nebo najádou; jen tento úskočný detail zavínil, že tato žena byla považována za ženu moderní. Zde není nic podobného: to je dnešní ženská a ženská, která neposuje pro publikum, která není ani neslušná ani upýpavá, která zcela prostě spravuje svoje prádlo. A to maso křičí; to už není ta hladká, plochá kůže bez pih a bradavic, bez porů, ta kůže všude stejně namočená do růžové vody a vyžehlená žhavým želízkem stejně ode všech malířů; to je pokožka, kterou prokmitá krev a pod kterou se chvějí nervy. A jaká pravdivost v tom břiše trochu tlustém, které spadá na stehna, v těch vráskách pod prsem, který se nadýmá, snědě ohraničený, v tom trochu hranatém ohybu kolením, v tom vystupujícím kloubu, který spočívá na košili! Jsem šťasten, že mohu akklamovati malíře, který pocítil jako já neodolatelný hnus před mannequiny s růžovými, přiměřenými prsy, s krátkým a tvrdým břichem, před mannequiny odhadnutými tak zvaným vyšším vkusem, kreslenými dle

receptů naučených při kopírování gypsových odlitků. Oh, nahá žena! — Kdo ji maloval nádhernou a skutečnou, bez napřed promyšleného aranžování, bez falšování tahů a masa? Kdo ukázal na svlečené ženě národnost a dobu, které náleží, společenskou třídu, do které patří, netknutý nebo deflorovaný stav jejího těla? Kdo ji hodil na plátno tak živou a tak pravdivou, že můžeme před ním snít o životě, který vede, že můžeme skorem počítati na jejích zbičovaných bocích stopy porodů, znovu vyvolati její žaly i radosti, skoro se vtělit v ni na nějakou chvíli? Přese všechny mythologické názvy a podivné ozdoby, do kterých obléká své modely, Rembrandt jediný až po naše časy maloval nahotu. — A to jest pravý opak Courbeta; musíte si odmysliťi nádherné převěšky, které se roztahují v jeho plátnech, abyste vrátili jeho figurám značku modernosti, kterou měly v době, kdy byly malovány. — Holanďankami a ničím jiným nejsou ty Venuše Rembrandtovy, ty ženské, které si dávají utírat nohy nebo škrábat ve vlasech zimostřezovým hřebem, ty břichaté kmotry se silnými kostmi vystupujícími pod pružnou jich zrnitou kůží ve zlatém paprsku světla!

Bylo by věru žádoucí, když není po ruce genius jako byl tento obdivuhodný malíř, aby umělci talentovaní jako pan Gauguin učinili pro svou dobu co Van Rhin vykonal pro svou; aby zachytili v těch momentech, kdy

je nahota možná, v posteli, v atelieru, v operační síni a v lázni, Francouzky, jichž tělo by nebylo sestaveno po kouscích, jichž ruce by nebyly dělány podle jednoho modelu, hlava nebo břicho podle jiného, a to vše nebylo nádavkem slito dohromady dle receptu odkoukaného starým mistrům.

Ale bohužel! Tato přání se nedočkají tak hned svého splnění, neboť pořád ještě u nás zavírají lidi do velkých sálů, omílají jim tytéž hlouposti o umění, nechávají je kopírovati antiku a neřeknou jim, že krása není jednorodná a nezměnitelná, že se mění klimatem a dobou, že Venuše Miloská, abychom citovali jeden příklad, není dneska ani zajímavější ani krásnější než ty staré sochy Nového světa, pokryté tetováním a s peřím na hlavě; že jedna jako druhá jsou pouze různými manifestacemi téhož ideálu krásy, hledaného račami, které se od sebe liší; a že se dnes nejedná o to, dosíci krásy dle způsobu benátského nebo řeckého, hollandského nebo flámského, ale že se máme snažiti vybaviti ji ze života současného, ze světa kolem nás. — A krása existuje, je tady, na ulici, kde ti nešťastníci, kteří orali, celý den v sálech Louvru, nevidí děvčata jdoucí kolem a nesoucí jim vstříc rozkošný půvab mládí zemdleného a jakoby zidealizovaného oslabujícím vzduchem městským; nahota je tady pod tím těsným brněním, přiléhajícím k pažím a bokům, modelujícím pánev a dávajícím vystupovati prsům, nahota jiná, než před sty lety, nahota unavená, delikátní, zjemněná, nervosně se chvějící, nahota civilisovaná, jejíž propracovaný půvab přivádí k zoufalství!

Ah! k smíchu jsou mi ti Winckelmannové a Saint-Victorové, kteří pláčí obdivem před nahotou řeckou a odvažují se prohlašovati, že krása se navždy utekla do té hromady mramoru!

Opakuji, p. Gauguin se pokusil první od mnohých let zobraziti dnešní ženu a přes těžkost a neprůhlednost stínu, který vrhá obličej na prsy jeho modelu, se mu to plně podařilo a stvořil tak obraz neohrožený a autentický. —

JAN PREISLER.
— STUDIE —

G. RODENBACH: PUVIS DE CHAVANNES. Mistr obdivuhodný, svérázný, plodnosti neúnavné. Před časem, když zneuznávali ještě mnozí jeho svrchované umění, psal Gautier, jenž vidíval jasně: »V prosaické a realistické době jest neumělkovaně heroický, epický a monumentální«. Ke svým ohromným kompozicím maluje nejprve malý náčrtek, ve kterém podává rozvrh své myšlenky, takřka úhrn díla plně již v něm obsaženého. Potom ho provádí v rozměrech velkého obrazu štaflového. Neúprosná zevrubnost kresby: umělec stále počítá, srovnává, měří, naznačuje pravítkem nebo přenáší úhloměrem. Řekli byste inženýr, geometr odměřující zrakem vzor a plátno. Tuto práci dovršiv, zvětší obraz jednoduše pomocí čtverečků, jak to činí u sochařských návrhů kameníci pro mramor. Odtud nabývá jeho kresba geometrického vzhledu. Než právě tato bezvadná přesnost snoubící se s nevyřaditelnou poesíí zabezpečuje dílům jeho i ryzí krásu a neodolatelný půvab.

Vyzná se dokonale ve svém povolání, objevil vše ve svém umění. To znamená, že vzkřísil dekorativní malbu naší doby. Nalezl pro ni nový styl, nové zbarvení. Postřehl svým duchem, že moderní stavby vyžadují fresky, které byly pro ně uzpůsobeny. Vypěstil malbu odpovídající nynější architektuře, pomníkům Francie budovaným z francouzského kamene poněkud šedavého, poněkud zažloutlého, vesměs mdlého a matného. Proto také maloval jen matně užívaje k tomu cíli pláten zvláště připravovaných, barev tlumených a odstínovaných, slézových, mírně růžových, žlutí málo ostrých, modří, které pouze jako sordinou dušené zpívají. Z té příčiny ostatní malby v Pantheonu prolamují stěny; jeho malby zladují se s jich chladným tonem, splývají s nimi. Opravdu, jakoby kameny snily.

A jaký sen! Sen vznešeného lidstva, lidstva, jaké by mělo býti nebo jaké bude. Lidstvo mystické a mythické, jež nedospěje nikdy až k stavu mythologickému. Jeho ženy nejsou bohyněmi; jsou to dosud ženy, ale ženy Edenu, v němž prvotního hříchu nebylo nebo již není, ženy rodící bez bolesti. I muži vypadají jakoby žili v zemi utěšenější. Zapomínají na pohlaví a na hodiny. Oddávají se toliko ušlechtilým pracím, Přírodě, zaměstnávají se věčným i dočasným, nepřestávajíce však nikdy býti lidmi. »Zdrojem poesie jest skutečnost«, pravil Göthe. Rovněž i umění, soudil Puvis de Chavannes. Tvrdilo se, že jeho oborem jest říše snu a legendy. Naopak, nikdy nevzdálil se Přírodě. Všecky postavy jeho obrazů jednají spíše než sní. Každá koná právě to, co jí konati sluší, jak trefně podotkl jednou Besnard ve svých vtipných Salonech.

Podobně má se to i s posuny: lze říci, že posun užitečný jest vždy krásný. Všecky posuny postav Puvis de Chavannes jsou užitečné. Posun práce, zápasu nebo her v *Ludus pro patria*, *Inter artes et naturam*; klidný posun čekání v *Chudém rybáři*, posuny tak případné a bezděčné u mužů jako jsou bezděčnými u žen, jež maloval posuny, kterými trhají květy, láskají dítky, věncí studnice.

To vše jest stále a zcela prostě život — život přenesený, chcete-li. Zde vězí důvod proč Puvis de Chavannes, vystoupivší časově mezi realisty a symbolisty, sloučil oba směry: realisty kázající: »Třeba jen Přírodu napodobiti«, symbolisty prohlašující: »Není Přírody«.

I on stejně jako Courbet a Manet horoval pro přesnou formu, pravdivost vzoru; ale s druhé strany líčí své bytosti jen při pracích ušlechtilých, je stavě jen do krajů kvetoucích blížil se k symbolistům, jimž jde o pohyby krásné a legendární. Tak zůstává malířem přirozeným

— P. PUVIS
DE CHAVANNES.
— ZIMA. —

a zároveň malířem ideálním, čímž nerozumí se nijak, že by byl malířem Idealismu, jak o něm mluvili matouce pojmy. Idealismus jest naopak akademickou konvencí s pravidly Krásna a s naučenými posuny. Puvise de Chavannes nedbal leč posunů lidských a pojal Krásno po svém způsobu, to jest bez jakékoliv archeologie, což jest ovšem také obvyklou tradicí. Vrátil se zkrátka k Přírodě a odkryl nenadále národní prostotu, prostotu básně Chanson de Geste*), která kotví v národní povaze. Neboť on, v němž viděl se stůj co stůj potomek italských mistrů, jest zakořeněným, hluboce národním umělcem bezprostředně se družícím ke škole francouzské. Nevzpomenete na něho před Botticellim, nebo před primitivisty benátskými aflorentinskými, ale pozorujete-li Poussina, na příklad Podzim či Hrozny zaslíbené země, a Léto či Rut a Bóz. I tu postavy, ač na pohled příslušníci vznešeného lidstva, vedou si dle podstaty svých výkonů, sečou, ohýbají se pod břemenem kananejských hroznů. Ihned naskytá se obdoba s klidnými výjevy Puvise de Chavannes váženými z téhož ideálu, ale vystiženého a uskutečněného prostředky novými, veskrze původními.

Byl především rovněž jako Poussin — a to se ne dosti často opakuje — úžasný krajinář: v Létě; ve fresce Sorbonny s vrchy kolem do kola se táhnoucími, jemně modravými; v Chudém rybáři, kde rozprostírá se do nekonečna hladina sivě zelená a hladká, která obnažuje takorča bezmyslenkový mozek klidného rybáře; v Posvátném háji, v této

*) Výpravná báseň hrdinská z počátku francouzské středověké literatury. Bližší podává úvod Kubínova překladu »Písň o Rolandu« ve sborníku světové poesie. Př.

———— P. PUVIS
DE CHAVANNES.
CHUDÝ RYBÁŘ.

oduševnělé symfonii bohaté zeleně lesa. Také zde zachovává svůj osobitý ráz, který nenáleží ani realistům ani symbolistům. Nemaluje jako symbolisté krajiny vysněné se stromy znetvořenými, s půdou barev zemí, jaké vidáme ve snu nebo v horečce. Zachycuje věrně přírodu, skutečné kraje, určité obzory, břehy Seiny, širé lány l'Île-de-Francské, kde všude prodléval a zdomácněl. Ale jinak nespokojuje se jako realisté pouhým nápodoběním. Jeho skutečné krajiny jsou obklopeny jakýmsi neznámým, neskutečným ovzduším. Zdá se, že v ně padá světlo nadpозemské. Jest to ideál ve skutečnosti a Věčnost v čase. Tak bychom si představovali lepší planetu (naši velice podobnou), kde však nesloužila by země k tomu, aby pochovávala mrtvé, nebyla leč dobrou hlinou, z které sochy se hnětou. Zahrada tichého veselí, ušlechtilých prací, míru. Kdysi v jedné ze svých básní v prose tázal se Baudelaire patře na bránu: »Kdy dojdeme štěstí?« Hledíme-li na díla Puvis de Chavannes, míníme, že ta jsou zemí štěstí, k níž všechny lidské lodi plují a u níž toliko jeho sen mohl přistáti.

==== P. PUVIS
DE CHAVANNES.
POSVÁTNÝ HÁJ.
==== STUDIE. ====

———— P. PUVIS
DE CHAVANNES.
Z CYKLU SVATÁ
JENOVEFA. ————

DVĚ VÝSTAVY VÍDEŇSKÉ.

Je to sedmá výstava Secesse za dvě leta a třetí nebo čtvrtá v Künstler-hause za stejnou dobu. Viděl jsem skoro všechny a psal jsem snad o každé, kterou jsem viděl — z počátku s nadšeným zápalem, který postupně chladl a uhasínal. Nevím, jsou ty výstavy skutečně čím dál tím slabší, nebo působila na můj úsudek blaseovanost, která nutně nastoupí, vidíme-li několik velkých výstav s ukázkami všech směrů moderního umění dost rychle za sebou, nebo konečně stupňovala moje požadavky tak silně okolnost, že jsem sotva měsíc před tím viděl v Benátkách jednu z nejkrásnějších sbírek starých mistrů? Zkrátka prošel jsem tentokráte obě výstavy za půl druhé hodiny docela pohodlně — a lhostejně, ba s jistým despektem a bez jediného hlubšího dojmu. Snad mi nedává tak zběžná prohlídka ani práva referovati o podrobnostech; budu tedy mluvit jen o dojmu celkovém a pokusím se ho vysvětliti sám sobě i čtenářům.

Kdybych kladl na vystavené obrazy měřítko, kterého jsem užíval ještě před dvěma lety, kdy jsem se interessoval z čistě odborného stanoviska jen o to, je-li něco dobře nebo špatně malováno, musil bych snad být nadšen i dnes. V obou výstavách — Künstlerhaus tentokráte zásluhou Angličanů nezůstává valně za Secessi, kde jsou zahraničné zásilky slabší než jindy — v obou výstavách je celá řada věcí malovaných přímo znamenitě; v Secessi je Zorn, Dettmann, Alexander, Kuehl a j. v Künstler-hause Cameron, Carpentier, Courteus, Hitchcock, Peacock, Pearce — v obou výstavách je řada pokusů krajně odvážných v hledání barvy a v traktamentu; ale to všechno imponuje velmi málo dnes, kdy smysl pro barvu má bezmála každý a odvaha stala se modou.

A tak chladné podivení na první pohled vzbudí snad mnohé, ale emoci, pohnutí skoro žádné z těch pláten. Mnoho techniky, málo umění.

Umět malovat je něco, co se u malíře umělce rozumí přece samo sebou, co se předpokládá předem, jako u literáta, že zná grammatiku; ovšem je u malíře cesta k ovládnutí techniky i jen nejhrubšímu nekonečně těžší a studie, kterých k tomu potřebuje, jistě zajímavější, ale umění začíná teprve za nimi; teprve když du-

ševní stránka v díle převládne nad technikou. Umí-li malíř už mluvit, čekáme teprve napjatě c o nám řekne, a více nebo méně virtuosní forma, kterou se vyjadřuje, interessuje nás méně, než vnitřní cena toho, co nám ukazuje. Od umělce nechceme slyšeti lhostejnou denní řeč, chceme, aby nám sděloval jen věci, které ho dojaly nebo interessovaly nad běžný, řemeslný normál. Jsou dojmy tak silné, že nás nutí, abychom si je jasně zformulovali, krajiny a nálady, které zvou, abychom je štětcem zachytili a stupňovali si dojem, kterým na nás působí, dekorativní attitudy nebo pohyby lidského těla, jichž kouzlo nelze vyjádřiti slovy, a které tužka zachytí a osvětlí, typy, které nás lákají, abychom je studovali a pochopili svým způsobem. To vše stojí za to, abychom pracovali. Umělecké dílo má být modlitbou, říká Bílek. Dle mého má být denníkem, ve kterém umělec po celý život upřímně zaznamenává svoje dojmy, sny, touhy, boly i nadšení — všechna hnutí duše, pohnutí, ne lhostejnost. Bez pohnutí žádné umění.

Dobří staří mistři mají jistě vždy co říci; rozumí se, že nevypravují anekdoty, ale mluví spoustu věcí, které je n štětec může vyjádřit. Dekorativní velké silhouetty portretů Velasquezových, hluboké syté tony Rembrandtových pláten, čisté komposice primitivních mistrů, pessimistická velikost Michelangelova nebo Tintorettova, jasná, klidná radost Veronesova, což já vím, jak vyjádřiti slovy, co všechno z nich mluví ke mně?

V moderních výstavách se za to dozvíme velmi málo interessantního; slyšíme tu běžné hovory mluvků, kteří mluvit umějí docela plyně, ale nevědí nic zvláštního říci; a přece mluví, křičí a překřikují jeden druhého.

Naříkali jsme ode dávna, že ve velkých výstavách se obrazy navzájem ubíjejí; teď máme výstavy poloviční, ale zla zůstalo pořád dost. První myšlénka, která vede moderního malíře, je myšlénka na výstavu: čím bych překvapil a upoutal pozornost? Platí to nejen o Vídeňácích, kteří jsou typickým dokladem toho, co píšu, ale skoro o všech ostatních stejnou měrou. Krajinař vyjde si do přírody, najde motiv dost interessantní, který by dobře vystačil na obrázek formátu Chittussiho,

==== P. PUVIS
DE CHAVANNES.
SV. JENOVEFA.

— ale to by na výstavě nepůsobilo! A malíř napne v atelieru velké plátno, pomaluje ho dle malé skizy s velkou kuráží, řemeslnou šikovností i vytrvalostí, při které ale první dojem dávno vypíchal! A výsledek jsou ty »krajiny v životní velikosti« mladých Němců, Vinnena nebo Worpswedských v Künstlerhause. To je jeden případ; a což přepínání v kurážném vedení štětce, (Habermann), přehánění pointillismu, schvalnosti v kompozicích dekorativních — jako ta famosní Klímova »Philosophie«, která způsobila ve Vídni tolik zbytečného rámusu a všechna ta »preherodesování Herodesa«, jak říká Shakespeare.

Pár těch poctivých věcí je na poprvé skoro ukřičeno vším tím hlukem. Jsou tam také, v obou výstavách. V secessi jsou to rozkošné komposice v. Hofmanna, impresse Cottetovy, krajinářské studie od Skarbiny, Jettela, Waltona — v Künstlerhause z figurálních někteří Angličané, Anning Bell, z krajinářů někteří Skoti, z našich Slavíček — takové věci snad zůstanou, ostatní utone všechno.

Myslete si jen na okamžik uprostřed takové moderní výstavy, že jsou všechny ty věci kolem staré na sto let. Rudolfská výstava se docela dobře hodí k takovému pokusu. Ani technicky z nich neobstojí žádná, přes všechny moderní šikovnosti. Obrazy, kde malíř užíval bílého základního tonu plátna k docílení svěžejšího celkového dojmu, budou za pár let zčernalé k nepoznání, až se prach zažere do malých mezer mezi proužky barev; a kde jiný nanášel bezohledně pastosně — naše fabriční barvy! — najdete po čase rozpraskané, zhnědlé, hnijící plátno. To technicky; a obsahově ztratí většina za pár let teprve všechno interest; vždyť vám poví dnes jedno číslo některého humoristického žurnálu, »Le Rire« nebo »Simplicissima« víc o smýšlení a citění moderních lidí, než všechny ty dlouhé řady pomalovaných pláten.

Dílo Hyperprodukce nemá budoucnosti; všechny ty na okamžité oslnění vypočtené lampiony zhasnou, jak dohoří krátká svíčka proměnlivé mody: tu jistotu si divák odnese dnes už z každé velké výstavy.

MILOŠ JIRÁNEK.

VÝSTAVA SPOLKU RUSKÝCH UMĚLCŮ VÝTVARNÝCH V NOVOMĚSTSKÝCH SÁLECH »U ŠTAJGRŮ«. Posvěcená novinářská fráze o »záslužném podniku« přijde tuším v těchto dnech zase ke cti, a »Jednota Výtvarných Umělců« si ji za sprostředkování ruské výstavy zaslouží. Už za to, že zjednala protiváhu Rudolfskému jarmarku, a hlavně, že nám opatřila aspoň jeden výhled do ruského

umění. Ovšem je to výhled skoro retrospektivní. Nezáleží na tom, že dle data povstala větší na vystavených obrazech v letech nejposlednějších, celou povahou charakterisují se přece jako práce hnutí, které bylo moderní někdy před desíti lety a ještě dřív. Hlavně velká převaha anekdotických a sentimentálních genrů je v tom ohledu význačná; upomíná jimi nynější výstavka silně na některou slušnější Rudolfskou v letech 80—90.

Jsou tu vlastně — až na dva krajináře — zastoupeni skoro výhradně malíři již minulosti náležející. Dnes udávají na Rusi ton již zase zcela jiní lidé než členové Peredvižníků. Dva z této starší generace přesahují ovšem ještě do dnešní: Řepin a V. Vasněcov. První svými eminentními kvalitami malířskými, které budou moderní vždycky, druhý proto, že byl v Rusku podobným iniciátorem národního stylu v uměleckém průmyslu jako v Anglii W. Morris. Jen první je zastoupen na naší výstavě a bohužel dost málo charakteristicky. Že tu scházejí také — až snad na Levitana — všichni, kdož dnes na Rusi reprezentují nové umění — Sěrov, Maljavin, Somov, Vrubel, Korovin, Polenová atd. — rozumí se vlastně samo sebou. Bylo by tedy zcela nesprávně považovati přítomnou výstavu snad za nějakou reprezentační a souditi podle ní na nynější stav ruského umění. Nikoli, je to prostě ukázka běžné produkce členů »Tovaryšstva přenosných výstav« a jako taková vykazuje přirozeně práce nestejně hodnoty, vedle opravdu cenných mnohé, jež by byly v reprezentační výstavě zcela jistě nemožnými. —

Charakteristické je hned, že se dají vystavené obrazy velmi přesně rozdělit podle sujetů — již to ukazuje na starou školu — na genry historické i »civilní«, na krajiny a portrety.

V obor genru spadá jistě polovina vystavených prací. Nejcharakterističtějším reprezentantem je tu Vlad. Jeg. Makovskij, malíř jména i za hranicemi známého. Technicky vládne sice jistou, někdy dost velkou obratností, ale uměleckým nazíráním nestojí výše než naši Bartoňkové nebo Doubové. Věci jako »Na pohostinské hry, Opilá ulice, Nevěsta« by pro umění nezachránily ani daleko větší technické přednosti, než jakými se autor může pochlubit. Snesitelným ho chvílemi učiní jen jistý národopisný interest, zvláště ve studiích, kde se zdrží anekdoty, ale tu je zásluha jen na straně modelů a nikoli na straně malířově. Stejně jako nazírání postrádá také jeho kresba i barva vši noblessy. V tom ohledu vyniká nad něj druhý Makovskij, Alexander Vladimirovič, ale nahraňuje zase falešný humor onoho stejné

— P. PUVIS.
DE CHAVANNES.
— STUDIE —

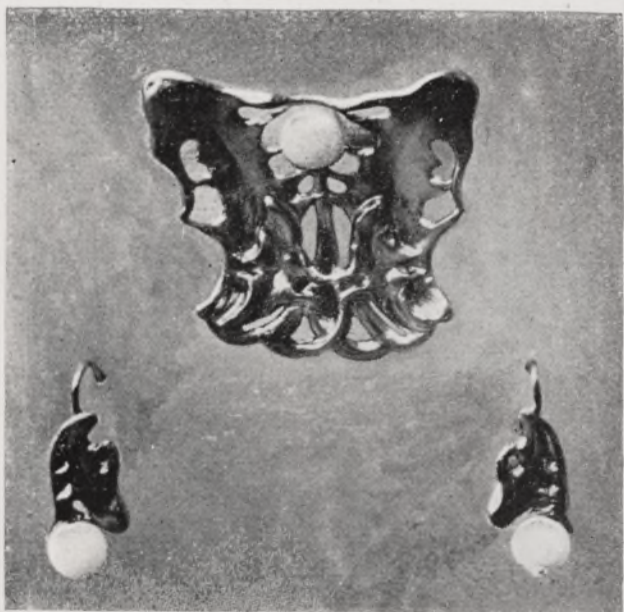
falešnou sentimentalností. Tím hřeší vůbec většina; buďto chtějí rozesmát nebo rozplakat, malovat chce málokterý, a finty, kterých užívají, jsou hezky opotřebované. Tu je Klo dt («Šašek», «Pominky», snad nejhůř malovaný obraz výstavy) Kasatkin, který svým nesympatickým koloritem i motivem upomíná na Doubu z poslední periody, pak Lemoch, Miloradovič, Maksimov, Bodarevskij, Šanksová, o nichž je věru lépe ani slov netratiti. — »Oběť fanatismu«, velkou ilustraci pro familienblatt nebo i extrablatt, chcete-li, vystavuje Pimonenko, který tu má také ještě jednu porcelánovou dívku »V Sadu«. Nevrov historický obraz á la Javůrek, Jarošenko »Jidáše«, velkou plachtu toho způsobu, jak je Styka vyrábí, vesměs práce umělecky i technicky stejně bezcenné. Po nich stává se požitkem podívat se na obrazy, kde aspoň malířská, ne-li ještě umělecká stránka zatlačuje anekdotu do pozadí. Přechod tu tvoří Bohdanov («Zpytování budoucnosti») a Bohdanov-Bělskij, který vystavuje obrazy dva: jeden genre, protivný se vším příslušenstvím, («Bývalí soudruzi»), a druhý («Zkouška hlasů»), přirozený, nepretentiosní a výborně malovaný obrázek, plný intimnosti a znamenitého smyslu pro barvu. Úspěch si asi odnese u nás i všude jinde G. G. Mjasojedov. Jeho »čtení rukopisu« spojuje v nejúplnějším výběru přednosti, jaké se publiku zamlouvají. Předcítá se Kreutzerova sonata (to se ovšem musí vědět), posluchači jsou známí literáti

a jsou všichni dobře trefeni (předpokládám), jsou aspoň k poznání, publikum si je může ukazovat, při tom je to namalováno — zdánlivě aspoň — velmi solidně, co chcete víc? Že je vlastně celý obraz docela nemalebne sflíkován, že tam ani místa pro všechny není, sotva už padne na váhu; vedlejší literární okolnosti už přes to nějak pomohou. Mně osobně jsou takové obrazy protivné do duše; a k tomu krajinářské studie téhož autora jsou pode vší kritiku — viz jen č. 99, »Úžlabí Aj-Vasil«. — Ale tím bychom byli již z nejhorsího venku. Dál je tu Bakšev se dvěma světlými, nesměle malovanými obrázky («Pro vodu», č. 2.) a s dobrými krajinářskými studiemi («Kvetoucí jabloň», č. 4.). Nilus, který dobře traktuje drobné sužety à la Béraud, Vinogradov, jehož »Žebráci« jsou slušnou plein-airovou studií, a Korin, který maluje často opravdu dobře a moderně světle a je při tom velmi jednoduchý a přirozený, jen trochu prázdný tu a tam. A postupně: po špatných dobří malíři, po dobrých malířích umělci: Lebeděv a Rěpin. Prvního »Soudní jizba v Staré Rusi« je dílo docela originalní a velmi dobře malované, dílo, které mohlo vzniknout opravdu jen na Rusi a ne u nás na Západě; a »Souboj« druhého ukazuje nám nejen svrchované kvality čistě malířské, ale přináší také stejně mnoho ruského vzduchu, třeba látka nebyla nijak »ethnografická«. Ten ruský vzduch, to odlišné je vlastně první a nejvyšší interest takové výstavy,

a je ho tam dle mého dojmu míň než jsem se těšil. Jistou odlišnost mají ovšem i ty obrazy, o kterých jsem mluvil až dosud, ale ta je vnější, krojová nebo typová, tedy ta nejsnazší a nej povrchnější. Ruského a hlavně protivně ruského bylo v celé té řadě genristů, jmenovitě u Makovského dost, umělecky ruského málo. Toto umělecky ruské přináší Řepin ve všem, co maluje, protože je to ruské podstatou jeho bytosti a protože jeho umění je tak silné, že právě tu podstatu plně vysloviti dovede. U nás je zastoupen jen

dost prostředně (ovšem prostředně vzhledem ku své vlastní umělecké výši, nikoli k okolí), ale stejně jako v »Souboji«, i »V Samovazbě« budou se hlavně malíři obdivovati jeho technice, která se ani v obou dost nesympatických portretech nezapře. Celý Rus je také Ivanov, Sergěj Ivanovič, se svým obrazem »Na paměť Štěpána Permského«; je to surové, pravda, ale nelze tomu upřít jistou sílu i velikost. Nesterov je zastoupen jediným velkým obrazem »Zjevením sv. Dimitrije«, kde vlivy Vasněcova a byzantského umění podivně splývají s moderními snahami Worpswedských v celek dost neurovnaný, ba nepříjemný, a zas některými detaily vábíci skoro stejně jako odpuzující. Viktor Vasněcov není tu bohužel zastoupen vůbec. Není tu nic z jeho náboženských projektů dekorativních, nic z jeho pokusů umělecko-průmyslových, které v Rusku udělaly školu. Za to jeho jmenovec, Apolinarij Michajlovič Vasněcov, má tu krajinářské studie velké opravdovosti a solidní techniky. Z větších jsou to »Orenburské stepi« (č. 142), z malých »Ranní sníh« (č. 135), které ukazují, že Vasněcov cítí přírodu daleko umělečtěji než mnohý jeho kollega-krajinář, i než sám tak slavený Šiškin, tak hojně na výstavě zastoupený. V kresbách a leptaných rytinách se prezentuje celkem líp než v malovaných věcech. Je to upřímný, ale suchý realista, velmi svědomitý a důkladný kreslíř a jistě velmi pilný pracovník. Barvu vidí střízlivě a správně, ale bez noblessy, a maluje nepříjemně tvrdě. Náš Mařák stál ve svých kresbách i ve svých malovaných studiích (ne v obrazech, kde příliš komponoval) umělecky daleko výše. Obrazy Šiškinovy jsou poctivé, spolehlivé dokumenty, ale ne umělecká nebo dokonce poetická díla, za jaká bývají tak často vydávána. Ovšem ještě míň umělecká jsou díla ostatních. Beggrov, Brjullov, Bronikov, Štěpapanov, Šilder a Volkov, Kiseljov, krajinář barevně romantické školy, a Pervuchin — to je vzestupné pořadí analogické řadě genristů, které jsem vyjmenoval nahoře. Endogurov je už na cestě k modernímu vidění barev, ale je jen světlý a prázdňový (»Dívka s husami«, č. 29). V mnohém ohledu velmi dobrý je za to Světoslavskij (Jarní den, Sousedí), a po něm přijdou na řadu dva opravdoví mistři: Dubovskoj a Levitan. Skoro všechna čísla jich exposic jsou zajímavá; tak u prvního zvláště »Žatva«, »Jarní Večer«, »Nastává chlad« — ale nade všechny »Po bouři«, pasák se stádem a duha na pozadí fialových mraků, krajina, která má kus velikosti zrovna biblické, a »Tišina na moři« (č. 19), překrásně malované dílo plné klidu a jasu a volného velkého vzduchu, malířské chef d'oeuvre celé výstavy. Levitan je barevným viděním i měkkostí ještě o krok modernější a nejlepší jeho obraz »Soumrak«, upomíná až na některého z dobrých Škotů moderních. Ti dva vzbuzují věru velké mínění o moderním ruském krajinářství. O moderním ruském portrétu mám z reprodukcí pojem větší, než by opravňovaly ukázky tady vystavené. Aspoň podobizny Jarošenkovy jsou docela tuctové

J. L. NĚMEC.
= ŠPERKY =

zboží, a Kuzněcov aspoň v podobizně dámy není na tom o mnoho lépe. Za to J. J. Leman vystavuje dva portréty neobyčejně solidní, diskretní barvou a pevnou kresbou na nejlepší podobizny Františka Ženíška upomínající, a Kramsko je podobizna Šiškina je vůbec vzorem dokonale solidně kreslené i malované a při tom velmi živé i psychologicky prohloubené mužské podobizny. Touto solidností vyhrává v tomto případě i nad Řepinem, maličem jistě daleko větším. —

Jsem hotov se svou prohlídkou; a jako résumé nemám, co bych pověděl jiného, co než jsem uvedl napřed — leda přání, abychom v Praze zas brzy viděli Ruskou výstavu mladší generace.

MILOŠ JIRÁNEK.

VÝSTAVA PRACÍ EM. HOLÁRKA V RUDOLFINĚ.*)

Holárkovy první skizy ku »Katechismu« před léty, na školských výstavách akademie to ještě bylo, přinášely notu silnějšího člověka. I vzdor jeho mládí. Totéž platí i o jiných pracech jeho z doby té. Byly většinou zběžné se všemi nedostatky mládí, které s formou i výrazem zápasí až do úpadu, které ale po prohrané bitvě nové vesele si vypovídá. Práce měli svěžest a půvab něčí v počátku. Květy nerozvité to byly, které krásné plody slibovaly, byť i z trpké jabloně.

Na výstavě v Rudolfinu presentoval Holárek velký díl své dosavadní práce. Jsou to v několik cyklů spojené pérokresby a několik malovaných prací. Největší díl dosavadních snah, chtění a cítění Holárkova tu najdete. Hlavně v jeho pérem kreslených cyklech. Co tu uloženo práce. Co tu asi bylo chvíl doufání, zápasů a sklamaní. Mnoho, mnoho práce. Holárek svými cykly vypráví o neřestech trpěných a schvalovaných, o nepravostech lidí, bídě jich i smutku. — Co skizami svými sliboval v mládí, to v pracech hotových ztěžka najdete! Tak nějak vyprchala a ušla z nich časem bezprostřednost a tím síla výrazu. Snad že té pravé v nitru nebylo. Taková nějaká šedá konvencionalnost většinu z těch prací dusí. Jak v cítění, tak i v po-

dání cítěného. Je jisto, že hluboce cítěná a v nitru utkvělá idea by nemohla vyznít tak na plano, jako u mnohých Holárkových prací se děje. A postrádáte po většině zde onu touhu po vyvrcholení, vyčerpání toho, co nitrem hárá. Dokonce ztěží už byste našli něco odlišného, o nových, silných výrazech, neb aspoň jiných výrazech, zkrátka něco umělecky vysoko vyzvednutého, co jen a jen svým by bylo, ať cítěním nebo podáním. A speciálně tu, kde setkáte se s věcmi s té šíře přístupné strany tolik ohmatávanými, chtěli byste mít tyto nějak odlišněji cítěny. A čím odlišněji, tím lépe. Holárek přes všechny náběhy a přes všechny dispozice k rozletu mnohde zrovna tam, kde čekali byste krvavé básně soucitu neb ironie, svádí začasť jen žurnalistické lokálky. Dokumentem toho je na př. cyklus »Noc«.

— Vždy ale výše ještě cením jeho kreslené cykly, nežli práce malované. Naprosto nešťastny jsou malované ukázky cyklu »Lidské pokolení«, kde celek materiálně podaný jak v barvě tak i v kresbě dělá z věci nechutné žánry neb alegorie.

Před skizzou »Pádu pohanství« vybavil se mi v mysli maně Klingrův »Kristus na Olympu«, ne snad podobností, spíše opakem v pojetí.

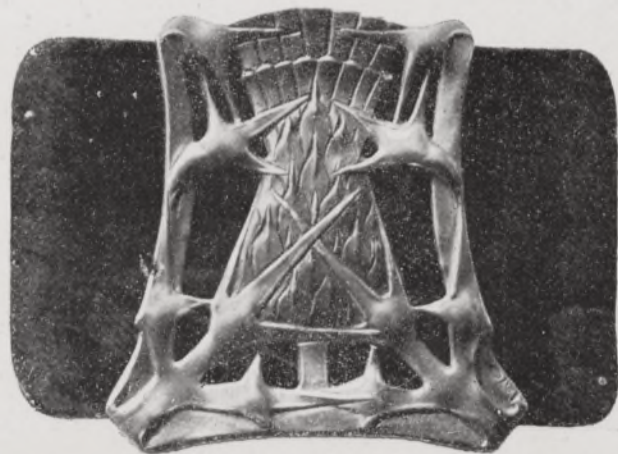
Klinger prostě, klidně, z čistě niterního hlediska podobné téma řeší. V Holárkově obraze naproti tomu najdete co možno nejvíce lidí, skácené modly, mátohy a přišery i anděly s Kristem v oblacích. Ví, jednalo se mu snad o to, dosíci dojmu velikosti v této tragedii pádu přežití kultury, ale když je v tom tolik

divadla a tolik komponování.

— Když dával H. na výstavu obraz »Vezmi ovoce Evo a trp« jistě autokritika nebyla při něm. — nr.

ZPRÁVY A POZNÁMKY. — K SOUTĚŽI NA

radnici staroměstskou, je již podmínky svého času v denních listech uveřejněny byly, připojujeme dodatečně několik poznámek. S postavením radnice na místě navrhovaném stane se otázka zachování rázu, neb starobylého rázu a zároveň hospodářských požadavků v této části akutní. Že k oběma stránkám, umělecké i hospodářské při přestavbě starých částí města dlužno zřetel bráti a jednu druhé přispůsobiti,

*) Odloženo z č. 5.

psáním soutěže pro toto místo nesouhlasíme. Byla-li však soutěž již vypsána, vracíme se k ní ještě, několika poznámkami. Ze starého bloku nynější radnice s přílehlými k ní soukromými domy povstati má se zachováním starobylé části radnice nová, která dle podmínek konkur. provedena býti může ve všech slozích pro Prahu typických; a čteme-li dále, že blok na Linhartském plácku žádán ve slohu

V. PREISSIG
II. CENA ZE SOU-
TĚŽE »VOL. SMĚ-
RŮ.« VAZBA A
PŘEDSÁDKA. =

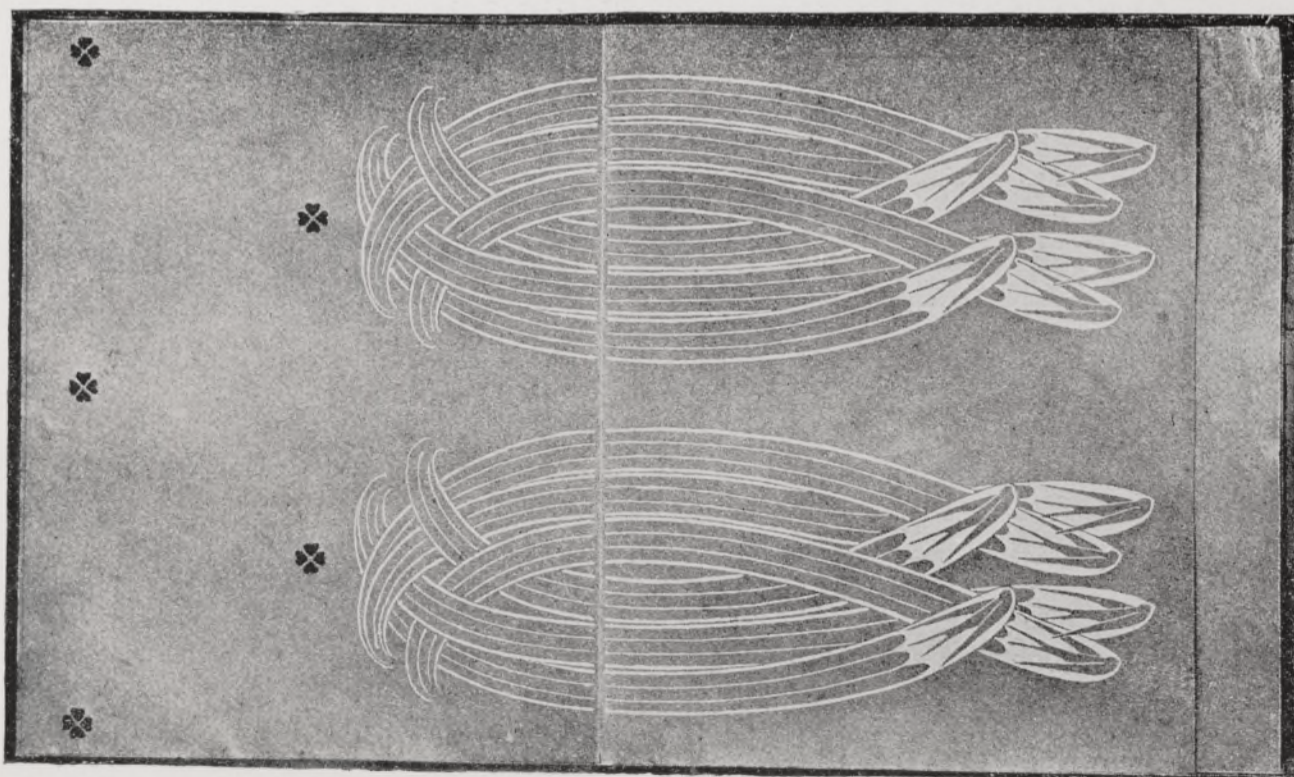
aniž by jedna byla potlačena je samozřejmo. Tak jako si přejeme zachování starých vynikajících věcí, nesmíme zabraňovati dalšímu vývinu města. Pomijíme ovšem úplně stanovisko polovičatosti: připojování nových budov v rouchu starém, a nevyhovování nutným komunikacím. Přetvořuje-li se město dále při svém hospodářském rozkvětu, musí nastati změna v jeho náladě, v jeho rázu, musí zmizet starý ráz, žádáme však, aby nový ráz byl umělecký a ponechával ojedinělým význačným starým věcem jich bývalou platnost i v starém tom rázu.

Tak i nyní stojíme před otázkou, jak přetvořiti stávající starou část budov obytných v komplex budov veřejných. Zde povstati má jednotná budova s jednotným řešením vnitřním i nynějším věnovaná účelům zcela jiným, než jaké byly při tom komplexu k sobě se tlačících domů a domečků. Místo pro radnici stanovené při svém klikatém a rozděleném půdorysu takovému jednotnému řešení velké, veřejné nás pro příští časy reprezentující budovy nikterak nevyhovuje, ani umělecky, ba ani hospodářsky, neb již nyní jest místo malé, nedostatečné než pro nejkratší dobu příští. Z důvodů těch s vy-

jednotném, rozumíme, že některé části radnice provésti možno v několika pražských slozích.

Je to jeden z těch málo případů, kdy u obce objevila se snaha pro zachování starobylého vzhledu města, aspoň půdorysu Malého rynečku a té spleti uliček v okolí ruského kostela, objevila se, ale bohužel u příležitosti ne zrovna nejsprávnější.

V takových případech jako je budova radnice, kdy vytváří se komplex ne na několik let, ale na mnoho desíletí ba staletí, žádáme, aby přikročeno bylo ku práci zbudované na důmyslně propracovaném základu, žádáme, aby ponecháno bylo lidem dnešního dne, umělcům dneška, pracovati tak, jak potřeby dneška to vyžadují, pracovati pro účel, kterému budova věnována a ne pro ohledy jiné, které nejsou

odůvodněny. Zachovejte starou umělecky cennou část radnice (k té my ovšem novou gotickou část nepočítáme) toť zcela správné a umělecky odůvodněné, stavěti však na komplexu radnici novou v řadě pro Prahu typických slohů je za každých poměrů požadavek hrozný.

Je pravda, že podmínky ponechávají rozmyslu umělce soutěžícího tolik volnosti, že vůle radnice respektována býti nemusí, bylo by ale nás více těšilo, kdyby i na radnici tak, jako tomu v cizině při podobných úlohách se stává, podmínkami soutěže něco podobného přímo bylo vyloučeno a zakázáno, kdyby tam dobře stylizovaným odstavcem bylo zabráněno nešťastným pokusům, jaké dnes za těchto podmínek jistě povstanou.

Jedno jen ještě v onom označení slohu pro Prahu typických tušíme. — Je to odpor proti případným luštěním fasády v duchu moderním. Není to poprvé, co přihlásili jsme se k těm, kteří jsou pro modernu, nežádáme ovšem aby se k nám beze změny převedly cizí elementy v tom způsobu jak jinde povstaly, ač počátek i u slohů historických, než zdomácněly při naší gotice, při naší renaissanci nebyl jiný (a přece mluvíme dnes o naší gotice a naší renaissanci a p.), žádáme, aby i naše moderna byla něčím od jiných odlišným, aby byla naší českou, našemu životu, našim potřebám a materialím odpovídající, a nechápeme proto, jak možno dnes brániti (a ve větě podmínek tomu tak je,

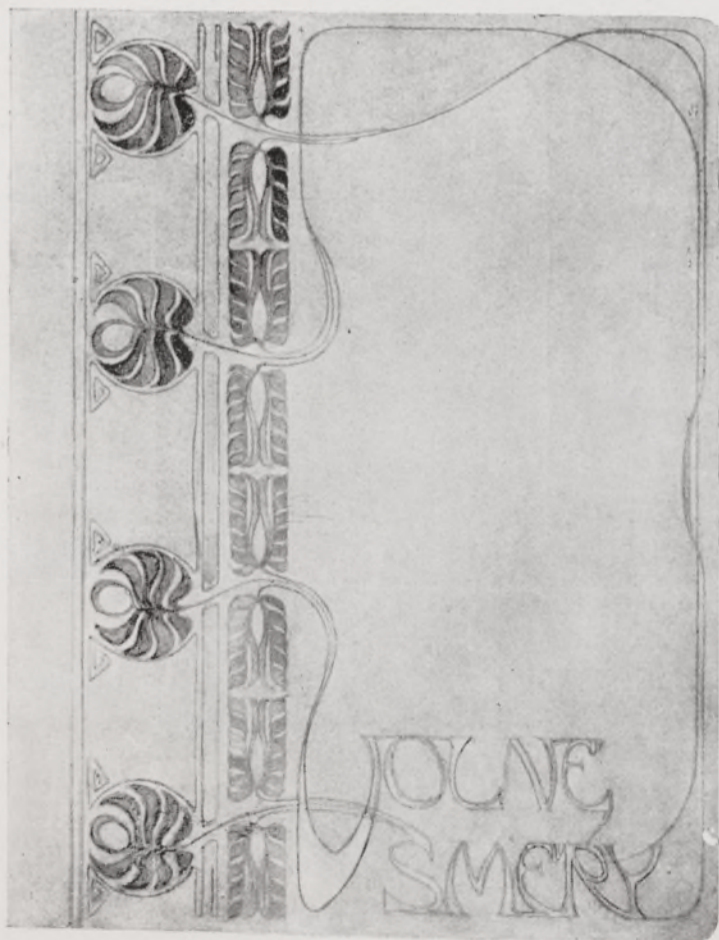
a osoby jury jsou dalším toho dokladem) někomu pracovati dle své vůle nebo citu a potřeby. Proto že jsme u nás tak pozadu za celým světem, že k nám teprve první dech moderny zavanul? Doufáme pevně, že přijde a cítíme že brzy, doba, kdy i tak zv. moderna stane se pro Prahu typickou přes všechn odpor oněch slepých, modernu tak odsuzujících referentů našich denních a jiných listů, i přes všechn odpor oněch oprávněných architektů, kteří na modernu sice nadávají, při tom ale kde mohou na svých pracích její detailů, více méně užívají. O tom ovšem rozhodne historie našich let, kterou spolu žijeme a která za pravdu dá nám.

Není nám však tato část programu jedinou jeho bolestí. Je ještě jedna v následujícím:

Návrhy cenou poctěné zůstávají duševním majetkem původců. Obec pražská má však právo jich volně použiti při provádění této stavby a vyhrazuje si úplnou volnost rozhodnutí, zda a který z projektů poctěných má býti proveden.

V této větě objevily se ty hnusné poměry v pravém světle. Na omluvu zde je dnes pánům snad, že podobný nešvar stává se u nás typickým, to ale není omluvou nám, kteří žádáme, aby v obci panovaly poměry vzorné, ne ta špinavost, která jinde je možna. My po tříletém stopování všech těch nesprávností na radnici původ svůj vzavších se této větě nedivíme, my ji očekávali, čemu ale se divíme je to, že oni

členové jury, kteří v záležitostech městských nejsou engážováni, jako p. Dr. Chytil, Hlávka a Wiehl mohli na podobnou část podmínek přistoupiti, že mohli jurorství soutěže tak nesprávně založené přijmouti. Věta ta opravňuje obec ku provádění podobných odsouzení hodných pokusů, jako se posledně při soutěži Živnostenské banky stalo, pokusů a fakt proti kterým všichni architekti se ohradili. Je pravda, že rozhodnutí o projektu, že volba jeho je otázka

FR. ANÝŽ.

I. CENA ZE SOU-
TĚŽE »V SMĚRŮ«.
VAZBA A PŘED-
SÁDKA.

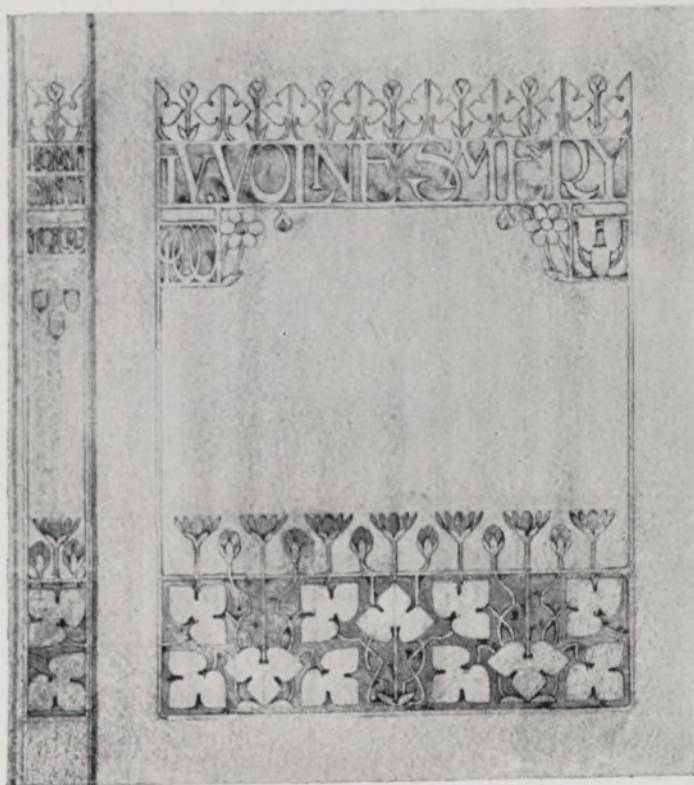
důležitá při projektu tak ohromném, je ale také pravda, že o tom rozhodnouti dovede jen jury z umělců a praktiků stavebních složená, jury neodvislá, pevná. Zde ale jury jednou volená podá svoje dobrozdání, ponechávajíc tím několika stavitelům, kteří pod záštitou politických hesel na radnici se dostali, rozhodovati o definitivním zadávání projektů. Víme, že zde nerozhoduje pak hlas věčné oprávněnosti, nýbrž počet hlasů po případě jinými okolnostmi a pohnutkami sehnány.

Jedinou potěšující okolností je, že dnes po doplňovacích volbách je nám aspoň částečnou zárukou několik delegátů spolku architektů a inženýrů, kteří této korporaci se stali zodpovědnými za kroky své v otázkách odborných.

Jedno ještě poznamenáme. Při soutěžích tak velkého významu stává se, že do jury přibírán bývá odborníky na slovo vzatý umělec ciziny, stává se tak na př. při soutěžích sochařských, malířských, stalo se tak při nové soutěži o Husův pomník, jen architekti se tomu brání a neprávem. Jako tam žádáme, aby ruka největších našich umělců přispěla při řešení podniků národní důležitosti, tak toho má být dbáno i zde. Jako tam volíme jury cizí, aby umožněno bylo všem umělcům našim soutěže se účastnit, tak i zde toho mělo být dbáno, mělo toho být tím spíše dbáno, poněvadž takový člen je zárukou spravedlnosti a pevnosti svého úsudku.

Tolik se stanoviska všeobecného. Z čistě odborného byly výtky soutěži činěny spolkem architektů a inženýrů, podány současně i žádosti a memoranda o přepracování podmínek. Soutěž na čas byla zastavena, celá akce ale nevedla k cíli takovému, abychom stáli v plné naději dobrého výsledku. A tak se zdá, že zase vyběhne vše na plano, že zase bude zde řada plánů poctěných a řada sklamaní na straně umělců i jiné, tak jak tomu u nás skoro vždy bývá.

DNE 1. KVĚTNA PODÁN NA SNĚMU ZEMSKÉM Drem Kramářem velice pozoruhodný návrh, aby věnováno bylo ročně 10.000 zl. na zakupování nejlepších prací domácích umělců, bez ohledu, na jich národnost. Mimo to, má

býti vyzván stát, aby stejnou aspoň částkou k témuž účeli přispěl. Do poroty, která by o koupi uměleckých děl rozhodovala voliti mají na rok umělecky činné spolky pražské jednoho ze svých členů, kteří by doplněni byli dvěma členy zemského výboru (Čechem a Němcem). Po případě, že stát vyzvání vyhoví měl by i on právo navrhnouti svého zástupce. Zakoupené práce byly by prozatimně umístěny buď v zemském museu, neb jinde, později snad ve zvláštní budově; tím dán byl

by základ ku zřízení jakési národní galerie, která by po čase mohla býti pěknou ukázkou rozvoje dnešního domácího umění.

Již několikrát měli jsme příležitost poukázati ve V. S. na to, jak ohromné sumy k účelům uměleckým věnuje cizina (i druhá polovina říše stojí zde na velmi čestném místě. Na rakouské výstavě v Petrohradě bylo dle katalogu v uherském oddělení ze 100 čísel 41, tedy skorem polovina majetkem státu, a na objednávky u domácích umělců pro výstavu pařížskou vypsáno svého času 200.000 zl.). Vůči těmto cifrám jest 10.000 částkou nepatrnou, ale pro naše v pravdě ubohé umělecké poměry byla by i tato suma ohromnou vymožeností, vždyť možno směle říci, že do dnes nedělo se pro povzbuzení umění u nás praničeho a proto tím větší pozornosti zasluhuje návrh Dra Kramáře, který jest potěšitelným úkazem, že na zdravou nápravu počíná se pomýšleti v kruzích na předním místě k tomu povolaných, povolanych proto, poněvadž mají moc, aby nápravu přivodily.

O UMĚLECKÝCH ZÁLEŽITOSTECH V POSLEDNÍ době bylo trochu jednáno, jednou z příčin byly přípravy k výstavě pařížské a otevření její. Nyní po práci seskupené výstavky všech zemí Evropy závodí mezi sebou o uznání, které rozdíletí nebude ani tak jury výstavní, jako ten mocný, kdo spřádá dějiny našich dnů i její činnosti, ten který nepodléhá žádné klice národnostní nebo jakékoliv jiné, kdo spravedlivý dovede vyřknouti soud mezi závodícími na poli kulturním.

Je samozřejmo, že jako u nás i všude jinde objeví se lžižurnalismus rázu p. Hladíkova

JOS. FILIPI.
III. CENA ZE SOU-
TĚŽE »V. SMĚRŮ.«
NA VAZBU. —

a Čapkova, který zaslepen pro vše ostatní nedovede než slepě vynášeti hnízdo vlastní. To však nepadá zde na váhu. Je toho ovšem velice litovati, že zanáší se v řady čtenářů Národních Listů a Národní Politiky otrava ve formě referátů, v nichž více místa popřáno stati o tanečnicích břichem než celé produkci kulturní, za to ovšem zodpovědnost ponese nikomu nezodpovědní autoři, kteří k tomu dali podnětu. Přes to však i u nás najde se dosti těch, kteří dovedou těžiti při soutěži této ze všech svých vad i svých předností, řady těch, kdož autokriticky využítují zkušeností nabytých pro nejbližší budoucnost!

Neměli-li jsme dodnes příležitosti poukázati k podobnému zjevu u nás, činíme tak dnes konstatující aspoň o trošce snahy zjednati nápravy v Rakousku.

Již během příprav k pařížské výstavě bylo k tomu s mnoha stran poukázáno, jak málo v Rakousku věnuje se péče o umění. Teprve dnes, snad po zkušenostech v Paříži uznalo se to i tam, kde to dávno mělo býti známo. Ministr vyučování Dr. ryt. Hartl to byl, který ve výroční schůzi umělecké rady dne 12. května konané na nedostatky ty upozornil dodávaje, jak málo péče dosud účelům uměleckým věnováno bylo, on sám musel konstatovati jak v tomto ohledu opravdu zůstalo Rakousko za ostatními kulturními státy. Je to smutné faktum, které začíná se pozdě nahlížeti, ale potěšitelno přece, že rázně pomýšlí se na nápravu.

Návrhy ministerstva v této schůzi přednesené mají svoji velkou důležitost a opravňují k lepším nadějím v budoucnost. Dle nich má býti zřízen při ministerstvu vlastní umělecký úřad, jenž interesoval by se o umění říše, a toto spravoval. Během tohoto roku nebo nejdéle příštím rokem zřízeno budiž kočující Museum, které by po kraji, jenž postrádá uměleckých podniků, pořádáním přednášek o umění s předváděním jednak skioptikovaných, jednak vzorných grafických reprodukcí čelných děl uměleckých působil umělecky, a přinášel porozumění pro nové umělecké proudy a názory.

Jako konečný cíl pak pomýšleno býti má na zřízení moderní galerie umění, která má býti důstojným obrazem dnešního umění.

To co ve sněmu zemském Dr. Kramář pro království navrhoval a co doufáme dojde uskutečnění, bylo i pro říši uznáno za prospěšné a je si jen přáti, aby vedení ústavů těch odpovídalo spravedlivé potřebě všech národů říše stejnou měrou.

Zde bude pak na našich delegátech umělecké rady na p. Hlávkoví, Hostinskému, Hy-

naisovi a Myslbekovi, aby podřizující interesy své dbali interesů celku a přinesli v obě trochu více svého času a více snahy umění, jež zastupují, opravdově hájili, než dosud někteří z nich při schůzích umělecké rady byli činili.

K LUB PŘÁTEL UMĚNÍ V BRNĚ ustavil se na počátku t. r. a chce soustavně pěstovati styky mezi uměním a veřejností, šířit porozumění pro krásu a působit ku zobecnění vkusu. Má-li klub určenému dostát, potřebuje nejširší podpory se strany veřejnosti a to především přístupováním za členy. Zakládající člen složí jednou pro vždy, v případě v pěti ročních lhůtách 100 K, skutečný člen 6 K ročně. — Spolek přijal na se úkol široký a nesnadný — doufejme, že nezvrhne se v ono známé spolkaření, které když domohlo se půdy, domáhá se též vlivu a obyčejně místo, by umění pomáhal, stává se statečnou brzdou veškerého pokroku, a jehož hlavní váha činnosti spočívá v novinářských lokálkách. —

K U MEZINÁRODNÍ SOUTĚŽI NA POMNÍK cara Alexandra II. Osvoboditele v Sofii zaslány byly nám ministerstvem dodatky, z nichž k vypsání v č. 5. »V. Směrů« t. r. doplňujeme následující: Návrhy zaslány budtež do 1. září 1900 Sl. Zaimovi, předsedovi komitétu »Car osvoboditel« v Sofii v Bulharsku. Autoru návrhu první cenou poctěného zadáno bude provedení pomníku v ceně 300.000 franků, současně mu vyplaceno mu bude 5000 fr., ve formě zálohy, ostatní ceny uděleny budou jak již udáno, mimo těchto udělena budou čestná uznání. Veškeré návrhy budou po rozhodnutí jury po 15 dnů veřejně vystaveny. Návrhy peněžitými cenami vyznamenané zůstanou v majetku komitétu, ostatní vráceny budou autorům jichž anonymita nebude porušena. Všem soutěžícím umělcům zašle na přání komitét kromě programu následující brožury a doklady: 1. Krátký historický nástin války za svobodu r. 1877—78, s podrobnějším udáním pramenů a autorů o osobách a událostech, jež pomníkem mají být zvěčněny. 2. Situační plán místa pomníku v měřítku 1 : 2000. 3. Fotografické pohledy místa. 4. Přibližné ceny místní, materiálů stavebních a místní mzdy pracovní. 5. Podmínky provedení práce, na základě kterých uzavřena bude smlouva o stavbě pomníku. — Všeobecná pravidla: Umělec, jemuž zadáno bude provedení, povinen jest ukončit stavbu pomníku nejpozději do 19. února 1904 sl. st. Dále zavázán jest postavit provisorní pomník v úplné jeho celosti z materiálu, jenž mu bude nejvhodnějším do dne 19. února 1903. sl. st., kdy bude oslaveno 25leté jubileum

osvobození Bulharska. Veškeré součástky definitivního pomníku provedeny musí být z materiálu nejlepší jakosti a přesně, takto: základ z velikých kusů lámané žuly při čemž ovšem hloubka základů odpovídati musí pevnosti půdy a tíži pomníku: Veškeré stupně a pod. — budou-li, zpracovány musí být z čisté žuly, podstavec a ostatní důležité části pomníku musí být z ryzí leštěné žuly, nebo syenitu. Veškeré reliefsy a atributy z lité bronzy nejlepší jakosti. Komitét vyhrazuje si právo rozhodovati o kvalitě veškerého materiálu. Továrna, již zadáno bude odlévání bronzových částí, musí požívat evropského jména, a komitét vyhrazuje si právo posouditi schopnost továrny, se kterou sochař vejde ve spojení za tím účelem, komitét vypraví na svůj účet delegáta, jenž povede dozor nad odléváním hlavních částí. Autor projektu bere na se veškeré výlohy se zřízením pomníku spojené a za dohotovení vyplacena mu bude suma 300.000 fr. tímto způsobem: po rozhodnutí jury 5000 fr., při uzavření smlouvy 25.000 fr., po vymodelování pěti hlavních soch 30.000 fr., po provisorním sestrojení pomníku 20.000 fr., po vymodelování ostatních figur a basreliefů 20.000 fr., po zřízení základů, podstavce atd. 40.000 fr., po odlití z bronzu všech částí 80.000 fr., po odvezení do Sofie a postavení na místě 50.000 fr., po definitivním odevzdání všech prací 30.000 fr. — Navrhovatel osvobozen jest všech dopravních výloh, celních, kolkových poplatků a jiných daní, tyto bere si komitét do své režie. Po uplynutí roku po definitivním odevzdání pomníku přestává veškerá zodpovědnost umělce za porušení pomníku. Pravidla tato mohou být po případě změněna na přesně sformulované přání autora projektanta.

K SOUTĚŽI NA PLAKÁT III. VÝSTAVY spolku Mánes došlo celkem 5 návrhů. Jury volená J. Schusser a S. Sucharda, a zástupce redakce J. Preisler doporučila k užšímu výběru návrhy s heslem Z., KŠ. a H., z nichž prvý patříci panu Vl. Županskému jednohlasně přijat ku provedení, a udělení ceny v obnosu 120 K.

SOUTĚŽE »VOLNÝCH SMĚRŮ«. K deváté soutěži na návrh původní vazby z č. 5. došlo celkem 7 návrhů. Při soutěži této měli jsme na mysli jednoduché desky, málo prostředky, tónem materiálu i kresbou jemně zladěný celek drobné dekorace, jaká se dá docílit na tomto velice vděčném úkolu. Žel, žádný z návrhů zaslaných nevyčníká zvláštní předností, a proto rozdělila jury (J. Kotěra, J. Preisler, a H. Sucharda) vypsanou cenu 100 K

ve tři odměny nejlepším následujícím pořadem: I. 50 Korun návrhu se značkou stylisovaného listu — autor Franta Anýž, žák um. průmyslové školy v Praze, II. 40 Kor. návrhu se značkou vlaštovky — autor Vojt. Preissig v Paříži, a III. 10 Kor. návrhu s heslem »Bronz« — autor Jos. Filipi asistent c. k. odborné školy v Strakoniciích. -- Dodatečně uveřejňujeme výsledek soutěže na obálku hudebního cenníku firmy J. Jindřišek v Kievě. Došlo celkem 5 prací, o nichž rozhodli J. Kotěra, J. Preisler a J. Schusser. 1. Cena v obnosu 60 K udělena heslu »V poslední chvíli.« 2. cena 40 K práci se značkou »— od paní Boudové. Autor práce první cenou poctěné, jehož jméno a adresa udána nebyla, přihlásí se o vyplacení ceny u redakce.

V Č. 5. »V. SMĚRŮ« OBA KVĚTINÁČE uveřejněné na str. 108 a 109 dole jsou prací pí. A. Boudové a poctěny byly I. a III. cenou při soutěži uměl.-průmysl. musea t. r. Při přelamování archu, v němž jsou vytisknuty, vypadly dvě řádky jež umístěny byly proti podpisu stávajícímu a tím zaviněno nedostatečné označení prací, které dnes doplňujeme.

BIBLIOGRAFIE. — ☉: Vánoční výstava umělecko-průmyslová. Č. Revue č. 4. 1900. — Jiří Karásek: Moderní Praha. Rozhledy č. 11. r. 1900. — Týž. John Ruskin. Rozhledy č. 12. r. 1900. — John Ruskin: Pátý list z knihy »Fors clavigera.« Č. Stráž č. 4, 5. a 6. r. 1900. — R. Muther: Z dějin malířství. Č. Stráž č. 5.—10. r. 1900. — mn—.: Výstava Em. Holárka v Rudolfinu. Samostatnost č. 16. r. 1900. — Gamma: Emil Holárek. Č. Stráž č. 6. a 7. r. 1900. — K. St. Neumann: Emil Holárek, Mod. Revue č. 6. a 7. 1900. — Jaro Hilbert: Kus žírné půdy. Akademie seš. 6. r. 1900. — Všelicos o Ruskinovi a z Ruskina. Č. Stráž č. 10. r. 1900. — R. Muther: Ruskin. N. Kult č. 1. r. 1900. — Týž. Botticelli. Dürer. Č. Stráž č. 11.—13. r. 1900. — L.: Výstava obrazů J. Brandta. Čas č. 40. r. 1900. — K. B. Mádl: Výtvarné umění. Zl. Praha. č. 24. r. 1900. — Gamma. Z výstavy a mimo výstavu. Č. Stráž č. 14. r. 1900.

»V RUSKÉM LISTĚ (UMĚLECKÉM) HLEDÁME především projevy ruské duše« napsali jsme v lonském ročníku při opětné zmínce o žurnále »Iskusstvo i Chudožestvennaja Promyšlenost« (Umění a umělecký průmysl). Byl to stesk, že projevů takových nebylo tam mnoho. Druhý umělecký časopis ruský, »Mir Iskusstva« (Svět umění), jenž nás po bůh ví kolikátém objednávání a ještě delším čekání

konečně došel, je v tom směru nesrovnaně bohatší. Prvé tři sešity letošního (II) ročníku podávají tolik znamenitých ukázek vyspělého, samostatnějšího umění ruského, výběrem a uspořádáním jeví tolik péče a vkusu, literární pak částí tolik povzneseného názoru a rozhledu, že už nyní řadí se k nejlepším uměleckým revuim a doplňuje je svou osobitou, svéráznou notou. Dva prvé sešity (dvojité) věnovány jsou výhradně dvěma mladým, originalním umělcům: Šerovu a Nesterovu.

Valentin Alexandrovič Šerov je synem hudebního skladatele Alexandra Nik. Šerova, u něhož Richard Wagner velebil »hobuší čistotu a ušlechtilost duše«. Narodil se v Petrohradě 7. ledna 1865. Učil se nejdříve u Řepina, potom v petrohradské akademii u Čistjakova, ještě více však z toho, k čemu vítězně propracovalo se umění západní, a nejvíce, zdá se, učí se u přírody samy. Je od 1894 členem společnosti Peredvižníků (t. j. společnosti pro pořádání kočovných výstav, té, která co nevidět také v Praze otevře svou výstavu), ale členem už se viklajícím, jenž asi co nevidět přejde úplně do tábora mladšího, kupíciho se okolo »Míru Iskusstva« a pořádajícího své vlastní výstavy; je učitelem moskevské školy malířské, stavitelské a sochařské, a členem mnichovské »Secession«. Z 27 ukázek vidíme, jak vystihuje charakter lidské hlavy i postavy i pohybu jejího, jak ráz krajiny, a jak povahu různých zvířat. Všecko svědčí o tom, že v Šerovu, zrovna jako v předchůdci jeho Řepinovi, je táž síla v charakteristice, vyplývající z těž mocné lásky k pravdě, k upřímnosti, prostotě, nestrojenosti, neafektovanosti, jako to známe z celé té řady velikých ruských spisovatelů od Puškina do Tolstého, i z některých mladších. Mladá, bujivá síla tak pravdivě, tak upřímně mluvívá. Perlou — ale to je chladné a už také všední přirovnání, představím-li si však skutečnou, pravou, skvostnou perlu, možno ho přece užiti — tedy pravou perlou mezi těmi ukázkami, myslím, je portret mladé dívky, sedící v prostorné, světlé jídelně u stolu, na němž několik broskví zbylo. Je tu tolik mladistvé teplé intimity, co toho světla širokým oknem vlitého. Ale také podobizna cara Alexandra III. dýchá touž intimitou a upřímností. V parádní uniformě car sestoupil se schodů svého paláce a zastavil se. Opřel se lehce o šavli a zahleděl se. Je slunný den, krásný den. Slunce celou postavu carovu jen jen polívá. Vlající péra na jeho klobouku metají stíny mu po obličejí . . . Tak je tu všecko přirozené, prosté, prostě lidské, nic obřadného, strnulého, jak to na podobných obrazech vídat.

To slunce všecko svým světlem zalévající, mluví o dni klidném, radostném, o míru, a člověk-car pocítil blahost toho slunného klidu, zastavil se, opřel se, ponachýlil se a zadíval se. Není-liž to pravá podobizna cara »mirotvorce«? . . . A jaká seriosnost, ušlechtilost, zachycena je ve tváři malíře Levitana, opravdovost (trochu zdá se pedantická) u Rimského-Korsakova, zamkllost mysli u Glazunova, vznětlivost a vzplanulost u Puškina, ježž přešťastně umělcova fantazie zastihla — básníciho před šumícím před ním sadem, před básnicí přírodou . . . Také o krajině možno říci, že jí Šerov rozumí, na př. »Zimní cesta«, ilustrace k Puškinově básni, nebo »Benátky«, s ruchem a světelným mihotem, života plným. Jak toto své vystihování a zachycování povah lidských i krajinných vyjadřuje, to by byla druhá kapitola, a z této kapitoly o svém umění kreslířském a malířském vyšel by Šerov bez poranění.

Michajil Vasiljevič Nesterov, jemuž dvojitý sešit druhý je věnován, jest umělec rovněž originalní, silný, ale zcela jiného rázu. Odhaluje světu Rus se stránky zcela nové, náboženské, jako žádný umělec výtvarný před ním na Rusi a jako v Evropě dovedli to jen primitivisté, myslím, pokud se vnitřní pravdivosti týká. Nesterov pochází z dalekého ruského východu. Narodil se v Ufě 16. května 1862. Ředitel moskevské reálky, na niž N. od rodičů dán, poznal v něm nadání umělecké a přemluvil rodiče, že ho dali na moskevskou školu malířskou. R. 1887 namaloval »Kristovu nevěstu« a od té chvíle zasvětil všechny své síly výhradně malbě náboženské. R. 1889 vystavil na výstavě Peredvižníků »Poustevníka«. Obě tato díla jsou neobyčejně zdařilým výrazem tiché, pokorné krásy duše. Prachov, stavitel chrámu sv. Vladimíra v Kijevě, a Viktor Vasněcov, jeho vyzdobovatel velkolepými obrazy nástěnnými, uviděli »Poustevníka« a hned vyzvali Nesterova k účasti při výzdobě chrámové. Tam pracoval od r. 1890—95. Nyní pracuje o výzdobě pravoslavného chrámu v Abas Tumaně na Kavkaze.

Především upoutal Nesterova život ruských klášterníkův a poustevníků. V krajině chudé, skrovně porostlé travou, vřesem, nízkými břízami, stromem často jediným na nekonečném obzoru kraje ruského a tolikrát opěvovaným v poesii lidové i umělé, zvedá se neveliký kostelík, v němž vyzvánějí na veliký svátek; mladý štíhlý mnich a za ním shrbený stařec mnich kráčeji pohroužení do svatých knih, odtrženi od světa, klidni a šťastni novým a jiným svým světem — »Za hlaholu zvonů« . . . Od kostela, mezi dvěma řadami

dřevěných klášterních chýší, kráčí průvod mnišek. Přední jdou s rozžatými svícemi, všechny až na jednu, starší, tváře mladičké, sličné, lilijové, s bezúsměvným odleskem světla nadsvětského, k němuž překročily teď práh s nejopravdovější vážností silnou jako smrt; za nimi starší jdou, jedna z nich podpírá stáření belhavou o berle, ale všem na tvářích dlí úsměv vnitřního uspokojení — »Veliký postrig« (posvěcení mnišské) . . . Jednu takovou mladou klášterní liliji namaloval o sobě, s celým tím divným světem ve tváři — »Kristova nevěsta« . . . Chudičským krajem po břehu jezera kráčí stařec s dlouhými šedými vlasy až na ramena a s dlouhou šedivou bradou. Stáří už naklonilo jeho postavu, ale z jeho tváře vlá opět ten veliký klid a smír, dobrota a moudrost, ta divná jakási nezemská síla — »Poustevník« . . . Zrovna taký je »Svatý stařec«, poustevník, lovící ryby . . . Potom Nesterov maluje ruské světce, Sergije, Dmitrije a j. — tváře, v nichž rozsvítla se a rozesmála se čistá, nevinná duše a radost z vyššího dobra a z vyšší krásy. Ti všichni »vešli do srdce svého a zavřeli za sebou dvířka«, jak hlas s výše kázal též našemu poutníku v »Labyrintu světa a ráji srdce.« Ti všichni odtrhli se od labyrintu světa a našli ráj srdce. A tento ráj srdce, ten sladký, tichý, smírný, jasný, mystický rajský kraj dovede Nesterov zobrazovati neobyčejně krásně. Je cosi velkonočního, jarního, obrozujícího; cosi dětského, čistého, nevinného v tom jeho mysticismu. Ať je to skutečný život nynější, ať je to sen, vždy je to pravda, je to prožito a procítěno. Není to ten západní mysticismus bez života, víry, vymyšlený, skonstruovaný s vypočítanou rafinovaností, s velikým uměním a vkusem, při němž mysl i ruka umělcova byly svrchovaně delikátní, ale při němž přece, málo platno, všecko je konec konců chladné, jako jsou i ta překrásná oblaka nadpozemská. Není to ten mysticismus, k němuž se utíkají ti, kdož všude jinde už zbankrotěli. Při těch starcích poustevnících vzpomenete si rázem na otce Zosimu, jak ho Dostojevskij nezapomenutelně vyličil v »Bratřích Karamazových«. Vzpomenete na »Modlitbu« Puškinovu, jenž přec nebyl mnichem a nedlouho před smrtí napsal tyto verše:

Otcové poustevníci a ženy bezúhonné,
by srdcem vzlétali v nebeské kraje oné,
by v bouřích pozemských je mocně sílili,
tož množství modliteb si božských složili;
však ani jediná z nich tak mne nedojímá,
jak ta, již říkává kněz rtoma chvějícíma
v ty smutku plné dni, když velký nastal půst,
ta všechněch častěji se prodírá mi z úst

a sílu divnou vlévá padlé mysli slabé:
»Ó, Pane dnů mých! Dej, duch zahálky ať
chabé

a panovačnosti, té zmije ukryté,
a tlachavosti ať je dalek duše mé;
však dej mi zřiti mé, ó Bože, prohřešení,
by mnou můj bratr nepřicházel v odsouzení,
a ducha pokory a trpělivosti
mně v srdci probudiž a lásky, cudnosti!«

Nesterov vybral si jasné stránky života mnišského. Bojím se, že mnozí, zvláště okružní cestovatelé, budou poukazovati na nevědomost a špinu ruských mnichů. Také ta leckde jest. Avšak naše milá stará Evropa má sice už mnoho čistého prádla na sobě, ale uvnitř ještě pořád velice mnoho špíny . . . Nesterov zachytil štětcem kus zbožné ruské duše. Dobrým svým srdcem přilnul k tomu kraji ruskému, který od přírody je chudý, a vyhledal si v něm duše, kvetoucí v tichém, šťastném úkrytu. Od tamtud namaloval několik básní, podobných k té, již před lety napsal básník Tjutčev:

Chudé vísky, v nouzi živý,
příroda, jež hostí bídu —
rodný kraji trpělivý,
země ruského ty lidu!
Nepojmou a nepochytí
cizí zraky, hrdé, vzdorné,
co prosvítá, tajně svítí
v nahotě tvé, ve pokorné.
Umořený tíží kříže
všecku tebe, rodná pláni,
jako otrok Car Nebeský
prošel, čině požehnání.

(Ostatek příště).

T.

ŽIVOT chorvatský měsíčník pro literaturu a umění, pod redakcí dr. Dežmana, oktáv 40 str., předplatné 12 K ročně. Nový slibný pokus o založení skutečné moderní revue proti konservativním, sloužícím hubařící politice a klerikalismu, avšak bez oné přílišné aristokratičnosti obsahu i výpravy, na jakou zemřela jeho předchůdkyně Mladost. Literární část převažuje: zastoupen básník Kraugčević, mystik-pantheista, románopisec Kozarac, mladý talent básnický Nikolić, dále dr. Tresić-Pavičić divadelní, Miletić literární a Ivanov umělecký kritik různými uměleckými essayi, kromě četných drobnějších jmen literárních a kritických. Celkem mladá duševní elita Chorvatska. K textu přidány obrazové přílohy »Slepci« od Bukovace, portrét Ivekoviće a Frangešova skulptura »Justitia«, všechny tři v světlotisku slabě studeného tónu. Jedna z předností Života jest pečlivé všímání všeho, co na duševním poli kvete a zraje: chorvatský zpěv, italská literatura, německý duševní život v Záhřebě. Segan-

tiní, moderní architektura, české umění, Zola, anglická literatura, chemie XIX. století, Jef. Lambeaux a Steinlen střídají se v delších neb kratších člancích s uměleckými a literárními drobnůstkami. V přehledu revuí může nás zajímati výtah známé potyčky Stanislava K. Neumanna s Karáskem v »Rozhledech« o individualismu v umění, jakož i řadu poznámek k české revuální produkci. V zájmu umělecké svobody v Chorvatsku »starými« hojně ořezávané přejeme Životu co nejdelšího života a vnitřní síly! — Čtvrtý sešit přináší článek o sochaři F. Bílkovi od D. Marušiče se dvěma reprodukcemi jeho studie »Krista« a »Golgoty.«

IDEEN VON OLBRICH, náklad Gerlacha a Schenka ve Vídni. Publikace obsahuje řadu prací z posledních 2—3 let samostatného umělce, před tím spolupracovníka Wagnerova. Obsahuje villu a její provedení až do nejmenšího detailu, několik interieuru v návrhu i provedení, dekorace a architektonické náčrty. Umělec, jako řada jiných mladých sil ve Vídni po úplném vítězství moderny dobyl sobě pevné půdy pro svůj další vývin. Vidíme v řadě listů této publikace rozvinutí skutečně silného talentu; lehkost a elegantnost jsou přední vlastnosti této individuality. Pro náš český cit jest tato elegantnost ovšem částečně mělkostí a nedbalostí, ne tak v kompozici jako hlavně v provedení. — Aus der Wagnerschule, supplement »Architekta«, náklad A. Schrolla a spol. ve Vídni. Jak každoročně, tak i letos vyšel sešit předních prací této školy a obsahuje jako předešle řadu zajímavých návrhů, jež znamenají další pokrok v rozkvětu moderního umění. Geniálností svou vedl Wagner kol kupící se mladé talenty, uvolnil jejich mysl a pobízel k postupu. Tak povstala škola — ne co škola v dřívějším slova smyslu snad

jako řada žáků — epigonů, nýbrž co škola žáků — spolupracovníků, sdružením a silou, jež takové spolčení sil v sobě mívá. Štěstí jemu přálo a povstala řada mladých vážných talentů — žáků — vůdců — které byly hybnou silou, hlavně pomocně, částečně i teoreticky — ideově. Slovanské talenty byly při tom ve velké většině.

Tak i letos vidíme práce genialního Plečníka dále Kovačiče, Matouschka a Kestránka. Mezi mladším dorostem nás mnoho nepoutalo. Bud nastala pohodlnost při využitkování toho, co dříve úsilovnou prací vytvořeno bylo, neb klesla vlna talentů v předcházejícím do školy materialu, jak tomu bývá. — CONCURENZ F. DIE NEU ZU ERBAUENDE UNIVERSITÄT in Berkeley, Californien, v. R. Dick supplement »Architekta« náklad A. Schrolla a sp. K získání návrhů pro velkolepý komplex budovy nové university kalifornské byla vypsaná mezinárodní soutěž v roce 1897 a sice nejprve předběžná a dále mezi vítězi užší konkurence.*) Architekt Rudolf Dick ve Vídni byl mezi 11 vítězi předběžné konkurence, a sice jediný z Rakouska i Německa. Rudolf Dick jest, jako všichni ostatní vítězové žák akademie Pařížské. Supplementní sešit Architekta obsahuje jeho projekt pro užší soutěž. Celkové navrhnutí jeho jest jednotné a vypočteno na hlavní od moře stoupající osu, končící na návrší velkou budovou s pantheonem. Dojem jest monumentální a větší než při projektu vítěze užší soutěže (architekta E. Benárda v Paříži.)

*) Universitní to město má býti zbudováno v Berkeley na svahu při břehu mořském a bude obsahovati budovy pro: správu, knihovnu, museum, auditorium, (2 budovy pro 5000 a 1500 osob), sport. arenu, lázně, tělocvičnu, tiskárnu, dále byty pro studenty a studentky, klubovní budovu a nemocnici; dále strojírnu pro osvětlování a topení, poštu a konečně 15 velkých budov pro jednotlivé odbory vyučovací.